

منطقه‌ی گرجی و تعیین مرکزیت آن

چکیده

دهستان «گرجی» در شهرستان «فریدن» استان اصفهان، استعداد طبیعی و انسانی فراوانی برای پیشرفت دارد و لازم است، با شناسایی و با اعمال اقدامات عمرانی، خاصه مدیریت صحیح آب و خاک و خدمات‌رسانی بیش‌تر، پهنه‌ای آباد و پرجاذبه شود. در این میان، روستای بزرگ «افوس» با مشخصه‌های ممتاز مکانی، ارتباطی و فاصله‌ی مطلوبی که با دیگر نقاط دهستان دارد، می‌تواند به عنوان مرکز خدمات‌رسانی ناحیه انتخاب شود.

کلیدواژه‌ها: سکونتگاه، مرکزیت، صنعت، خدمات‌رسانی، حوزه‌ی نفوذ، سلسله مراتب، مکان مرکزی، رابطه، توانمندی، محدودیت.

توجه کرده‌اند [رضوانی، ۱۳۷۴: ۱۰۳ تا ۱۱۳]؛ [فرید، ۱۳۷۵: ۵۱۰ تا ۵۲۷]؛ [فشارکی، ۱۳۷۳: ۷۳ تا ۷۹].

از جمله مناطق پر استعداد و کم‌تر مطالعه شده‌ی استان اصفهان، شهرستان فریدن است که دهستان گرجی از توابع بالقوه پرتوان آن به شمار می‌رود و بررسی بیش‌تر، شناخت توانمندی‌ها، کنترل بازدارنده‌های آن، و مخصوصاً مشخص کردن مرکزیت خدمات‌رسانی و روش صحیح پیداکردن این مرکزیت که هدف اصلی مقاله است، ضرورت دارد.

روش تحقیق در تدوین مقاله، بیش‌تر توصیفی تحلیلی همراه با بررسی‌های کمی و خطی است. جمع‌آوری اطلاعات نیز ترکیبی از مطالعات اسنادی و بررسی‌های میدانی است که به تبیین اوضاع موجود می‌پردازد و مرکزیت منطقه را محاسبه و معرفی می‌کند.

مقدمه

برنامه‌ریزی ناحیه‌ای، براساس آمایش محیط، انتظام امور و بهره‌گیری صحیح از توانمندی‌های طبیعی و انسانی نواحی صورت می‌گیرد و شهرها و روستاها و دیگر فضاها ناحیه را در برمی‌گیرد. در این نوع برنامه‌ریزی، مخصوصاً با مطالعه‌ی فاصله‌ها و آستانه‌ها و مشخص کردن مرکزیت بهینه، برای خدمات‌رسانی بهتر و بیش‌تر و اعمال مدیریت خلاق، به رفع نارسایی‌ها و بازیابی توانایی‌ها می‌پردازند و با بهره‌گیری سالم و مطلوب از امکانات و خدمات، در راستای نیل به رفاه همگانی، عدالت فراگیر و ایجاد نظامی کارآمد، تلاش‌ها به نتیجه‌ی عملی می‌رسند.

بررسی نظری تعیین مرکزیت مناطق در ایران سابقه‌ی کمی دارد. فقط

۱. شناخت طبیعی ۱-۱. موقعیت

دهستان گرجی که تاج بخش بوئین میاندشت و جزو شهرستان فریدن استان اصفهان است، در دامنه‌ی جنوب شرقی کوه‌های زاگرس قرار گرفته (نقشه‌ی ۱) و یکی از مناطق سرد و مرتفع کشور به شمار می‌رود. این دهستان تا سال ۱۳۷۰، ۱۳ روستا داشت که در این سال چند روستای آن از سکنه خالی و چند روستا هم به دهستان‌های دیگر ملحق شدند و اینک دارای سه روستا به نام‌های: افوس، شش جوان و داشکسن است (نقشه‌ی ۳). جاده‌ی مهم و راهبردی اصفهان - لرستان - خوزستان از شمال منطقه می‌گذرد و توانسته است تأثیرات مثبت و فراوان اقتصادی، فرهنگی و ارتباطی بر منطقه داشته باشد.

جدول ۱. موقعیت خاص جغرافیایی سکونتگاه‌ها، فاصله‌ها در دهستان گرجی

فاصله تا مرکز شهرستان (داران)	فاصله تا مرکز بخش (بوئین)	طول جغرافیایی		عرض جغرافیایی		روستا
		درجه	دقیقه	درجه	دقیقه	
۳۷ کیلومتر	۱۰ کیلومتر	۵۰	۰۳	۳۳	۰۲	افوس
۳۱ کیلومتر	۴ کیلومتر	۵۰	۰۷	۳۳	۰۴	شش جوان
۲۵ کیلومتر	۳ کیلومتر	۵۰	۰۹	۳۳	۰۳	داشکسن

در دهه‌های اخیر است که بعضی متون جغرافیایی، به بیان نکات محدودی در این زمینه پرداخته‌اند [فرید، ۱۳۷۲: ۷ تا ۳۶]؛ [سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۷۵: ۷۰ و ۱۱۰ و ۱۱۹]؛ [مطبعی، ۱۳۸۲: ۱۲۱ تا ۱۲۷]. پژوهشی با عنوان «تئوری مرکزیت مکانی» [طلا مینائی، ۱۳۵۳: ۲۰ تا ۴۱]. نیز کبریگز^۱ توضیحات مفیدی در الگوهای فضایی نقطه‌ای و مرکزیت [بریگز، ۱۳۷۸: ۱۰ تا ۱۶] مدل‌های معروف «کریستالر»^۲ و «لش»^۳ نیز به مسأله‌ی مرکزیت از زاویه‌های جغرافیایی و اقتصادی

نقشه ۳: نقشه ی دهستان گرجی و موقعیت روستاهای آن

۱۳۶۵-۱۳۷۵

● نقطه ی شهری

● روستای زیر ۲۰ خانوار

● روستای بین ۲۰ تا ۵۰ خانوار

● روستای بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ خانوار

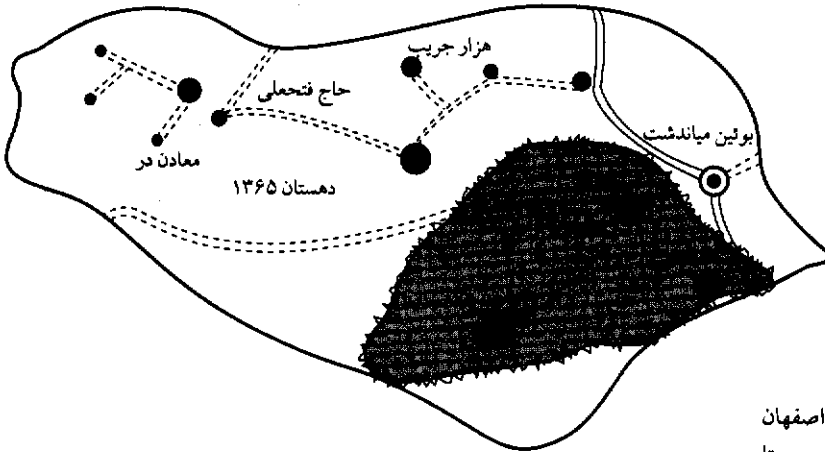
● روستای بین ۳۰۰ تا ۵۰۰ خانوار

● روستای بیش تر از ۵۰۰ خانوار

==== جاده ی اصلی اصفهان - خوزستان

==== راه های بین روستایی

~~~~ مرز دهستان ۱۳۷۵

سازمان جهاد سازندگی استان اصفهان
مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی

مقیاس تقریبی: ۱:۳۶۰۰۰۰

عمیق و عمیق هستند. این موضوع، دقت و هوشیاری در نوع کشت، آبیاری، شخم زدن و مخصوصاً طرح تسطیح زمین را می طلبد.

۲. شناخت انسانی

۲-۱. تاریخچه

فریدن که در زمان هخامنشیان «پرتیکان» نام داشته و آباد بوده، پس از هجوم اسکندر رو به ویرانی گذاشت. مردم آن عموماً آریایی نژاد بودند که بعدها، قوم های گرجی و ترک به آن ها پیوستند. در زمان صفویه، با توجهات سیاسی امنیتی و نیز برای تأمین غذای پایتخت (اصفهان)، گرجی ها را از ناحیه ی گرجستان به این منطقه کوچاندند.

گرجی ها ابتدا مسیحی بودند، اما در طول زمان، جذب دین اسلام و زبان فارسی شدند. امروزه عموماً شیعه هستند و به زبان فارسی و گرجی صحبت می کنند [سیانی، ۱۳۵۸: ۵]. ساکنان افسوس پیش تر گرجی هستند، ولی امروزه مخصوصاً به دلیل ارتباطات گسترده با مناطق غیر گرجی، کم تر به زبان گرجی تکلم می کنند. روستای داشکسن نیز تا چند سال پیش، سکنه ی گرجی داشت، اما امروزه ترک های مهاجر از شمال غربی ایران، بیش تر ساکنان آن را تشکیل می دهند [میرمحمدی، ۱۳۷۶: ص ۱۲۰].

۲-۲. جمعیت

دهستان گرجی در سرشماری ۱۳۶۵، ۱۳ روستا ۱۱۷۱۲ نفر

جمعیت داشت (جدول ۲).

در سرشماری ۱۳۷۵، فقط سه روستا با جمعیت ۶۷۴۵ نفر

گزارش شده است. با وجود ویژگی های خوب طبیعی (آب فراوان،

نزدیک ترین شهر برای مراجعه ی روستاییان گرجی به منظور تأمین انواع نیازهایشان، بوئین میاندشت با فاصله ی متوسط ۶ کیلومتر از روستاهای تحت نفوذ خود است.

شهر «داران» مرکز شهرستان فریدن نیز با فاصله ی متوسط حدود ۳۰ کیلومتری دهستان، با ارائه ی خدمات ویژه و تخصصی تر، پذیرای روستاییان گرجی است (نقشه ی ۳ و جدول ۱)

۱-۲. اقلیم

آب و هوای منطقه سرد و مرطوب، با تابستان های معتدل و زمستان های برفی و طولانی و حداقل دما منهای ۲۰ درجه و حداکثر مثبت ۳۲ درجه است [سیمای طبیعی و جغرافیایی فریدن، ۱۳۶۹: ۱۰].

۱-۳. آب

موقعیت و ارتفاع منطقه و جهت ناهمواری ها، در جذب ابرها و بارش و ایجاد رطوبت منطقه مؤثرند و توسط بارندگی سالیانه ی آن حدود ۴۲۳ میلی متر است [همان، ۱۰].

در منطقه ی مورد مطالعه بیش از ۱۰ رودخانه ی فصلی جاری هستند. آب های زیرزمینی آن از کم و کیف خوبی برخوردارند و چاه ها، چشمه ها، قنات ها، به همراه مخزن سد منطقه، آب مورد نیاز را فراهم می آورند.

۱-۴. خاک

قسمت عمده ی اراضی منطقه، به دلیل غلبه ی کوهستان تپه ماهور، شیب تند دارند و قسمت کم تری از اراضی آبرفتی مسطح هستند. بنابراین، بخشی از خاک ها کم عمق و آسیب پذیر و بقیه نیمه

جدول ۲. جمعیت و فونکسیون های اصلی دهستان گرجی شهرستان فریدن طی سرشماری شان های ۷۵-۱۳۶۵

نام روستا	جمعیت سال ۱۳۶۵	جمعیت سال ۱۳۷۵	جمعیت موجود گردیده	انواع فونکسیون	تعداد مغازه ها						جمع مغازه	دوبستان	راه اندازی	دیرستان	کتابخانه	مسجد	سینه	امام زاده
					خور و بار	قصایی	لوازم التحریر	پوشاک	لوازم خانگی	متفرقه								
افوس	۵۱۱۲	۴۶۲۶	۵۰۰۰	۱۳	۴۱	۷	۱	۳	۲	۳	۵۸	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۱
شش جوان	۱۸۲۴	۱۴۲۹	۱۵۰۰	۹	۸	۲	-	-	-	۳	۱۴	۲	۲	-	-	۲	۲	۲
داشکسن	۷۱۲	۶۹۰	۷۰۰	۶	۲	۱	-	-	-	۲	۵	۱	-	-	-	-	-	-
آغچه	۱۶۴۸	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ازناوله	۹۱۶	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
آقاگل	۵۱۷	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
هزارجریب	۴۱۷	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
زرنه	۲۳۹	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
حاج فتحعلی	۱۱۵	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
مغاندر	۸۷	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ماهستان	۶۴	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
تنگ بید	۵۲	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
دازگان	۹	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع	۱۱۷۱۲	۶۷۴۵	۷۲۰۰	۲۸	۵۱	۱۰	۱	۳	۴	۸	۷۷	۶	۵	۱	۱	۷	۴	۳

مأخذ: بوسفی محمدعلی، مطالعه اماکن عمومی تعدادی از روستاهای شهرستان فریدن، مرکز مدیریت دولتی استان اصفهان، ۱۳۷۷

خاک مستعد (...) و امتیازات انسانی (جمعیت مناسب، اختلاط اقوام و عشایر ...) بیش تر به دلایل مدیریتی و نداشتن مرکزیت مشخص خدمات رسانی، در فاصله ی دو سرشماری (۱۳۶۵-۱۳۷۵) از جمعیت این دهستان از سال ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵ مرتباً افزایش دیگر مهاجرت کردند. (جدول ۳).

جدول ۳. مسائل جمعیتی دهستان گرجی از شهرستان فریدن ۱۳۷۵

نام روستا	جمعیت سال ۱۳۳۵	جمعیت سال ۱۳۴۵	جمعیت سال ۱۳۵۵	جمعیت سال ۱۳۶۵	جمعیت سال ۱۳۷۵	رشد جمعیت ۶۵ تا ۷۵	رشد جمعیت ۵۵ تا ۶۵	رشد جمعیت ۴۵ تا ۵۵	رشد جمعیت ۳۵ تا ۴۵	رشد جمعیت ۲۵ تا ۳۵	تعداد خانوار ۱۳۷۵
افوس	۲۳۵۹	۲۶۶۹	۳۶۰۰	۵۱۱۲	۴۶۲۶	٪۱/۲	٪۲/۰۳	٪۲/۵	۵/۱	۵/۳	۹۴۸
شش جوان	۹۱۳	۱۱۹۱	۱۱۹۱	۱۸۲۴	۱۴۲۹	٪۶/۲	٪۲/۱	٪۲/۱۳	۵	۵/۱	۳۰۷
داشکسن	۳۹۰	۵۴۹	۵۴۹	۷۱۲	۶۹۰	٪۴/۳	۱/۳۰	٪۱/۲۳	۴/۷	۵/۶	۱۳۴
جمع کل دهستان	۳۶۶۲	۴۴۰۹	۵۷۰۶	۷۶۴۸	۶۷۴۵	٪۲/۴	٪۲/۱۴	٪۲/۲۸	۴/۹۵	۵/۲۳	۱۳۸۹

مأخذ: مرکز آمار ایران، فرهنگ آبادی ها، سال های ۱۳۳۵ تا ۱۳۷۵

جدول ۴. جمعیت روستاهای دهستان گرجی در سرشماری های ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵، همراه با فونکسیون های روستاها در سال ۱۳۷۵

نام روستا	جمعیت در ۱۳۶۵	جمعیت در ۱۳۷۵	دبستان	راهشالی	دبستان	کتابخانه	مغازه	مسجد	شیشه	اماره	تلفنی	بانک	تعمیرگاه	کارگاه	حمام عمومی	مخابرات	اداره	نهاد	آثار باستانی	خانه بهداشت
افوس	۵۱۱۲	۴۶۲۶	۳	۳	۱	۱	۵۷	۳	۱	۱	۱	۱	۴	۶	۳	۱	۲	۱	۱	۱
شش جوان	۱۸۲۴	۱۴۲۹	۲	۲	-	-	۱۴	۳	۲	۲	۱	-	۱	۲	۱	۱	-	۱	۲	۱
داشکسن	۷۱۲	۶۹۰	۱	-	-	-	۵	۱	۱	-	۱	-	-	۱	۱	۱	-	-	-	۱
جمع کل	۷۶۴۸	۶۷۴۵	۶	۵	۱	۱	۷۶	۷	۴	۳	۳	۱	۵	۹	۵	۳	۲	۲	۳	۳

مأخذ: پژوهش های میدانی نویسنده با همکاری دانشجویان دانشگاه اصفهان، ۱۳۸۰ و استفاده از آمار نامه های سنوات ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵

رأس دام (گاو و گوسفند)، یعنی سرانه ی حدود سه رأس دام وجود داشته است. تعدادی از روستاییان علاوه بر دامپروری به مرغداری و پرورش زنبور عسل مشغول هستند [حسینی و موسوی، ۱۳۷۹: ۹]. بخش خدمات اجتماعی و تجاری (جدول ۷) متنوع بوده است، چنان که حدود ۱۱۰ نفر به توزیع و فروشندگی در بیش از ۶۰ واحد تجاری مشغول هستند. همچنین، در سال ۱۳۷۹، نزدیک به ۳۰ نفر در خدمات رانندگی (اتوبوس، سواری و کامیون) به منظور جابه جایی مسافر و کالا در منطقه و بیرون منطقه، اشتغال داشته اند.

جاذبه های گردشگری طبیعی منطقه مثل چشم انداز کوهستان و چشمه ی سراب همیشه پر آب و غیره، بسیار جالب و دیدنی هستند، ولی متأسفانه برای علاقه مندان آن ها (مخصوصاً مسافران و اتومبیل های عبوری جاده ی اصفهان، حرم آباد، خوزستان و غیره) ناشناخته مانده اند. بخش صنعت نیز در ابعاد کارگاهی و دستی (مخصوصاً قالی و جاجیم) به این صورت است: تعمیرگاه ۱۰ مورد، نجاری ۸ مورد، آهنگری ۱۰ مورد و قالیبافی (زنان) ۴۸ مورد.

غلبه ی فرهنگ شهری و مصرفی و نیز موانع در ساز و کارهای کشاورزی، از جمله گرانی سم و کود و... باعث شده اند، روزبه روز از اشتغال در بخش اول کاسته و به بخش های خدمات و صنعت افزوده شود. مثلاً آمارهای سال ۱۳۶۸ نشان می دهند، در آن سال، حدود ۸۰۰ نفر (۶۸ درصد کل شاغلان در بخش اول فعالیت داشتند. این رقم در سال ۱۳۷۵ به ۶۴۵ نفر (۶۰ درصد) یعنی با حدود ۸ درصد کاهش روبه رو بوده است [مرکز آمار ایران، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵: صفحات گوناگون].

جدول ۵. توزیع شغل های افوس در بخش های گوناگون سال ۱۳۷۵

نوع فعالیت	تعداد شاغلین	نسبت
کشاورزی	۶۴۵	٪۶۰
خدمات	۳۴۴	٪۳۳
صنعت	۷۵	٪۷
جمع	۱۰۶۴	٪۱۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران، فرهنگ آبادی های استان اصفهان و نتیجه های سرشماری سال ۱۳۷۵.

یافته، ولی در دو دهه ی اخیر برخلاف گذشته، به میزان زیادی کاهش داشته و به کم تر از هفت هزار نفر رسیده است (جدول های ۲، ۳ و ۴).

۲-۳. معیشت

درآمد روستاییان گرجی به ترتیب از فعالیت های کشاورزی، دامداری، دامپروری، کارگری فصلی و نیز درآمد حاصل از بخش خدمات و مقداری صنایع کارگاهی دستی است. در بخش کشاورزی، کشت گندم، جو (آبی و دیمی)، حبوبات، سیب زمینی، گیاهان صنعتی و دارویی سپس باغ های انگور و سیب و... غلبه دارند. همچنین، دامداری و دامپروری (به دلیل شیب فراوان و رطوبت محیط) رواج دارد. در افوس، بنابر تخمین اهالی، در سال ۱۳۷۹ حدود دو هزار

جدول ۶. چند و چونی فعالیت جمعیت افوس سال ۱۳۷۵

نقش	مشاغلین	جویای کار	دانش آموز	خانه دار	سایر (خرسدا و کهنسال)	جمع کل
تعداد	۱۰۶۲	۱۹۲	۱۳۰۰	۶۰۰	۱۴۷۰	۴۶۲۶

مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی و نفوس و مسکن استان اصفهان، شهرستان فریدن، ۱۳۷۵.

۲. تعیین مرکزیت دهستان

مراکز خدمات روستایی نقش بسیار پراهمیتی را در ارائه ی امکانات و خدمات مورد نیاز روستاهای تحت نفوذ خود دارا

جدول ۷. تنوع و تعداد شغل‌های عمده‌ی کارگاهی و خدماتی افوس، سال ۱۳۷۹

ردیف	نوع شغل	تعداد
۱۵	تعمیرگاه رادیو و تلویزیون	۳
۱۶	لوازم خانگی	۵
۱۷	خشک شویی	۱
۱۸	لوله‌کشی ساختمان	۳
۱۹	الکتریکی	۱
۲۰	بخاری سازی	۲۰
۲۱	سنگ تراشی	۱
۲۲	لوازم التحریر	۱
۲۳	عکاسی	۲
۲۴	جوشکاری	۴
۲۵	آلومینیوم سازی	۱
۲۶	داروخانه	۱
۲۷	قالی بافی	۴۸
	جمع	۱۵۰

ردیف	نوع شغل	تعداد
۱	بقالی	۳۵
۲	میوه فروشی	۲
۳	قنادی	۱
۴	خرازی	۲
۵	لوازم بهداشتی و آرایشی	۱
۶	نانوایی	۵
۷	قصایی	۴
۸	آرایشگاه	۴
۹	کفاشی	۳
۱۰	حمامی	۲
۱۱	تعمیرگاه ماشین	۶
۱۲	درودگری (نجاری)	۷
۱۳	شیشه‌بری	۱
۱۴	پوشاک فروشی	۴

مأخذ: موسوی، داوود. بررسی شهر افوس، تحقیق میدانی دانشجویی دانشگاه اصفهان، ۱۳۷۹، ص ۱۱

زیستن در محیط روستا مؤثر است» [پیشین].

رامشور میسر^۱ این گونه مکان‌ها را نقاط رشد (و در مواردی مراکز روستایی) می‌نامد که برابر قطب رشد فرانسوا پرو^۲ اهمیت می‌یابند و خدمات ارائه می‌دهند. دکتر پاپلی یزدی، مهم‌ترین شرایط و معیارها را برای این گونه مرکزیت‌های روستایی برای این که بتوانند بهترین نتیجه‌ها و خدمات را برای روستاهای اقمار داشته باشند، به این شرح می‌داند: «جمعیت بیش‌تر، مهاجر فرستی کم‌تر، امکانات ارتباطی مناسب، امکانات خدماتی بیش‌تر، وحدت و سازگاری با دیگر واحدهای سکونتگاهی از نظر موقعیت جغرافیایی و اشتراک اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با دیگر روستاها» [پاپلی، ۱۳۸۱: ۲۰۸].

برای تعیین مکان بهینه مرکزیت جغرافیایی دهستان‌ها (که مخصوصاً مدیریت و توزیع خدمات را عهده‌دار باشند)، روش‌های متنوعی می‌توان مطرح کرد [مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۲: ۱۲۱ تا ۱۵۱؛ و مؤمنی، ۱۳۷۷: ۱۴۹ تا ۱۵۴]. ولی روش اولویت‌بندی مرکز

هستند. زیرا به عنوان پایگاهی برای ایجاد تحرک و میل به زیستن در نواحی روستایی تلقی می‌شوند [مطیعی، ۱۳۸۲: ۱۲۱]. برعکس، کمی اطلاعات، ضعف خدمات‌رسانی و مشکلات دسترسی سریع به خدمات (ناشی از فقدان مرکزیت بهینه یا فاصله‌ی نامناسب و غیره) باعث رکود، عقب‌ماندگی و بسا تخلیه‌ی روستاها می‌شوند. بنابراین و براساس نتیجه‌های یک تحقیق، «مکان‌یابی درست مراکز خدماتی روستایی دهستان و یا مجموعه‌ی روستایی، موجب کاهش هزینه و زمان سفر برای دستیابی به خدمات می‌شود که خود در ایجاد رغبت هر چه بیش‌تر برای انجام سفر بسیار مؤثر است. به علاوه، انجام هر چه بیش‌تر سفر برای دستیابی به خدمات، بهره‌وری مطلوب‌تر از خدمات موجود در سطح دهستان را در پی دارد و سرمایه‌گذاری انجام شده برای این خدمات را اقتصادی و مقرون به صرفه جلوه می‌دهد. از سوی دیگر، ارتباطات هر چه بیش‌تر در سطح دهستان و بین روستایی‌ها، سبب تحرک و زمینه‌ساز امور مشارکتی می‌شود که در ایجاد میل به

جدول ۸. تعیین درجات عامل مشخص کننده‌ی مناطق دهستانی گرجی به تفکیک

امتیاز کسب شده داشکسن	امتیاز کسب شده شش جوان	امتیاز کسب شده افوس	حداکثر امتیاز	تفکیک عوامل	عوامل اصلی
۱/۵	۲/۲۵	۳/۰۰	۴	رشد	عامل A
۱/۵	۲/۲۵	۳/۰۰	۴	خانوار	جمعیت
۱/۵	۳/۰۰	۴/۰۰	۴	کمیت	
۱/۰۰	۲/۵۰	۴/۵	۵	کیفیت	
۴/۵۰	۱۰/۰۰	۱۴/۵	۱۷		جمع امتیازات
۲/۰۰	۳/۰۰	۵/۰۰	۶	کشاورزی	عامل B
۲/۰۰	۱/۵۰	۲/۵۰	۴	باغداری	اقتصادی
۱/۰۰	۴/۵۰	۵/۵۰	۷	امور دام	
۱/۷۵	۲/۰۰	۳/۰۰	۴	صنعت	
۱/۵۰	۱/۵۰	۲/۵۰	۳	گردشگری	
۱/۰۰	۰/۵۰	۱/۰۰	۲	متفرقه	
۹/۲۵	۱۳/۰۰	۱۹/۵۰	۲۶/۰۰		جمع امتیازات
۲	۲/۰۰	۲/۰۰	۳	توپوگرافی	عامل C
۲/۰۰	۲/۰۰	۳/۰۰	۴	شیب	کالبدی
۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۵	۲	معايير	
۲/۲۵	۱/۵۰	۲/۰۰	۳	جاده	
۷/۲۵	۶/۵۰	۸/۵۰	۱۲/۰۰		جمع امتیازات
۳/۰۰	۴/۰۰	۱/۰۰	۴	جغرافیایی	عامل D
۲/۵۰	۲/۰۰	۲/۰۰	۳	سیاسی	مرکزیت
۰/۷۵	۲/۵۰	۳/۰۰	۴	خدمات	
۲/۰۰	۳/۷۵	۳/۵۰	۴	امکانات	
۸/۲۵۰	۱۲/۲۵	۹/۵۰	۱۵		جمع امتیازات
۱/۰۰	۲/۰۰	۳/۰۰	۴	آموزشی	عامل E
۱/۰۰	۱/۵۰	۲/۵۰	۴	اداری	حوزه‌ی نفوذ
۲/۲۵	۲/۰۰	۳/۰۰	۴	تجاری	
۲/۰۰	۱/۰۰	۱/۵۰	۳	درمانی	
۱/۲۵	۱/۵۰	۱/۰۰	۲	متفرقه	
۷/۵۰	۸/۰۰	۱۱/۰۰	۱۷		جمع امتیازات
۲/۷۵	۲/۵۰	۲/۰۰	۴	مرکز استان	عامل F
۲/۲۵	۲/۰۰	۱/۵۰	۴	مرکز شهرستان	فاصله تا
۱/۰۰	۲/۰۰	۱/۰۰	۳	مرکز بخش	
۱/۲۵	۱/۰۰	۲/۰۰	۲	سایر مراکز	
۷/۲۵	۷/۵۰	۴/۵۰	۱۳		جمع امتیازات
۲۲/۰۰	۵۷/۲۵	۶۹/۵۰	۱۰۰/۰۰		جمع کل امتیازات

برای سهولت محاسبه، ابتدا شش عامل کلیدی که بیش تر آن‌ها جنبه‌ی جغرافیایی دارند، با عنوان‌های: عامل A (جمعیت) عامل B (توان اقتصادی)، عامل C (وضعیت کالبدی)، عامل D (مرکزیت جغرافیایی)، عامل E (حوزه نفوذ)، عامل F (فاصله‌ها)، شناسایی می‌شوند و با مطالعات میدانی و محاسبات دقیق، برای هر کدام به صورت نسبی امتیازی در نظر می‌گیرند که در مجموع عدد ۱۰۰ به دست می‌آید.

جمعیتی روستایی، ضمن جنبه‌ی آموزشی و سادگی عملیات، دقت علمی و عملی بیش تری دارد و از طریق تحلیل عوامل انجام می‌شود. بدین صورت که عوامل اصلی و کلیدی طبیعی و انسانی مراکز سکونتگاهی منطقه را، کدبندی می‌کنند و به هر کدام، متناسب با درجه‌ی اهمیت و تأثیرگذاری (مانندگاری سکونتگاه‌ها و عمران نواحی) امتیاز (عددی) داده می‌شود.

جدول ۹. جمع بندی عوامل تعیین کننده اولویت برای مرکزیت دهستان گرجی

ردیف	عوامل اصلی	حداکثر امتیاز وضع مطلوب	افوس	شش جوان	داشکسن
۱	جمعیت	۱۷	۱۴/۵۰	۱۰/۰۰	۴/۵۰
۲	اقتصاد	۲۶	۱۹/۵۰	۱۳/۰۰	۹/۲۵
۳	کالبد	۱۲	۸/۵۰	۶/۵۰	۷/۲۵
۴	مرکزیت	۱۵	۹/۵۰	۱۲/۲۵	۸/۲۵
۵	حوزه‌ی نفوذ	۱۷	۱۱/۰۰	۸/۰۰	۷/۵۰
۶	فاصله‌ها	۱۳	۶/۵۰	۷/۵۰	۷/۲۵
	جمع کل امتیازات	۱۰۰	۶۹/۵۰	۵۷/۲۵	۴۴/۰۰

جدول ۱۰. تعیین عدد انحراف از معیار خط مطلوب مرکزیت

بهبه (ایده‌ها)	فاصله‌ی خط مطلوب	امتیاز به دست آمده	حداکثر امتیاز
مطلوب	۱۰۰-۱۰۰=۰۰/۰۰	۱۰۰	۱۰۰
افوس	۱۰۰-۶۹/۵۰=۳۰/۵۰	۶۹/۵۰	۱۰۰
شش جوان	۱۰۰-۵۷/۲۵=۴۲/۷۵	۵۷/۲۵	۱۰۰
داشکسن	۱۰۰-۴۴=۵۶/۰۰	۴۴/۰۰	۱۰۰

$$A+B+C+D+E+F=100$$

از آن‌جا که محور برنامه‌ریزی‌ها و عمران مناطق، پتانسیل‌های محیطی و توان‌های اقتصادی و امکانات شغلی هستند، بیش‌ترین امتیاز یعنی ۲۶ درصد، به عامل اقتصادی (B) داده شده است. به دومین عامل، یعنی جمعیت (A)، رتبه بعدی یعنی ۱۷ درصد تخصیص یافته است. سپس به ترتیب اهمیت، حوزه‌ی نفوذ (E) ۱۷ درصد، مرکزیت (D) ۱۵ درصد فاصله‌ها (F) ۱۳ درصد و عوامل کالبدی (C) ۱۲ درصد هستند (جدول ۸).

اینک به صورت میدانی با بررسی واقعیات منطقه، هر کدام از روستاها و مراکز جمعیتی دهستان گرجی را با نتیجه‌های سرشماری‌های رسمی، جدول‌های آماری، شرایط اقتصادی اجتماعی و فاصله‌ها، شناسایی و محاسبه می‌کنیم و امتیازهای به دست آمده را در جدول‌های مربوطه قرار می‌دهیم. آن‌گاه این امتیازات را با ستون حداکثر امتیازها، مقایسه می‌کنیم که در آخر، رتبه یا درجه‌ی اهمیت و اولویت سکونتگاه‌ها برای احراز مرکزیت، مشخص می‌شود (جدول ۹ و ۱۰ و مدل‌های ۱، ۲ و ۳).

پس از بررسی و مقایسه‌ی عوامل و تجزیه و تحلیل آمار و ارقام و داده‌ها، حاصل کار (جدول‌های ۱ تا ۱۰) نشان می‌دهد، «افوس» با

کسب ۶۹/۵۰ امتیاز، بالاترین توانایی‌ها و بهترین وضعیت و موقعیت را داراست و کم‌ترین فاصله را (۳۰/۵۰) با حد مطلوب (یعنی ۱۰۰) دارد و مشروط به رفع مواردی نارسایی‌های خدماتی و تأسیساتی، به عنوان مرکز دهستان شناسایی و معرفی می‌شود.

در کل منطقه و مقایسه‌ی نمونه‌ی سکونتگاه‌های خیلی بزرگ تا متوسط و خیلی کوچک، چنین مشاهده می‌شود که بخش خدمات و صنعت در بالای مدل ۳، به پائین متراکم است و به صورت نابه سامان و ناعادلانه، در پائین کاهش می‌یابد.

برعکس، کشاورزی و دامداری در پائین گسترش دارد و به طرف بالا به شدت کم می‌شود. که جا دارد با توجه به چگونگی جمعیت، مرکزیت فضایی، توانمندی، ظرفیت‌ها و فاصله‌ها، با برنامه‌ریزی دقیق و تخصیص اعتبارات لازم، این

تمرکز و تراکم تعدیل شود، شهرهای کوچک و سکونتگاه‌های میانی در کانون توجهات و تصمیم‌گیری‌ها قرار بگیرند و همچنین تأمینات و نیز خدمات بیش‌تری شامل روستاها شوند.

بنابراین، چنان‌که در مدل خطی فوق مشخص شد، خط مطلوب A که ترکیب سامان یافته و میانه‌ای از صنعت، کشاورزی و خدمات ضروری است، انتظام فضایی و عملکردی اقتصادی بیش‌تری دارد و به عدالت اجتماعی نزدیک‌تر است، برای آینده و عمران منطقه پیشنهاد می‌شود. در غیر این صورت، با تفاوت درآمد بین بخش صنعت و کشاورزی و نیز امکانات گسترده‌ی رفاهی شهرها، همچنان روستاها خلوت و تخلیه [جهاد کشاورزی، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵]: صفحات گوناگون] و شهرها بزرگ و متراکم می‌شوند.

بر اساس محاسبات عددی مندرج در جدول ۸ و انطباق با مدل خطی بالا، نزدیک‌ترین خط به خط بهینه‌ی A، مربوط به افوس است. بنابراین، افوس باید مرکزیت دهستان گرجی را (از نظر اداری و خدمات‌رسانی) به عهده داشته باشد. خط B، مربوط به شش جوان، فاصله‌ی متوسطی با خط بهینه دارد و مرکزیت درجه‌ی دوم دهستان را عهده‌دار می‌شود. خط مربوط به داشکسن که بیش‌ترین فاصله را با خط بهینه داشته، در مرحله‌ی آخر قرار می‌گیرد.

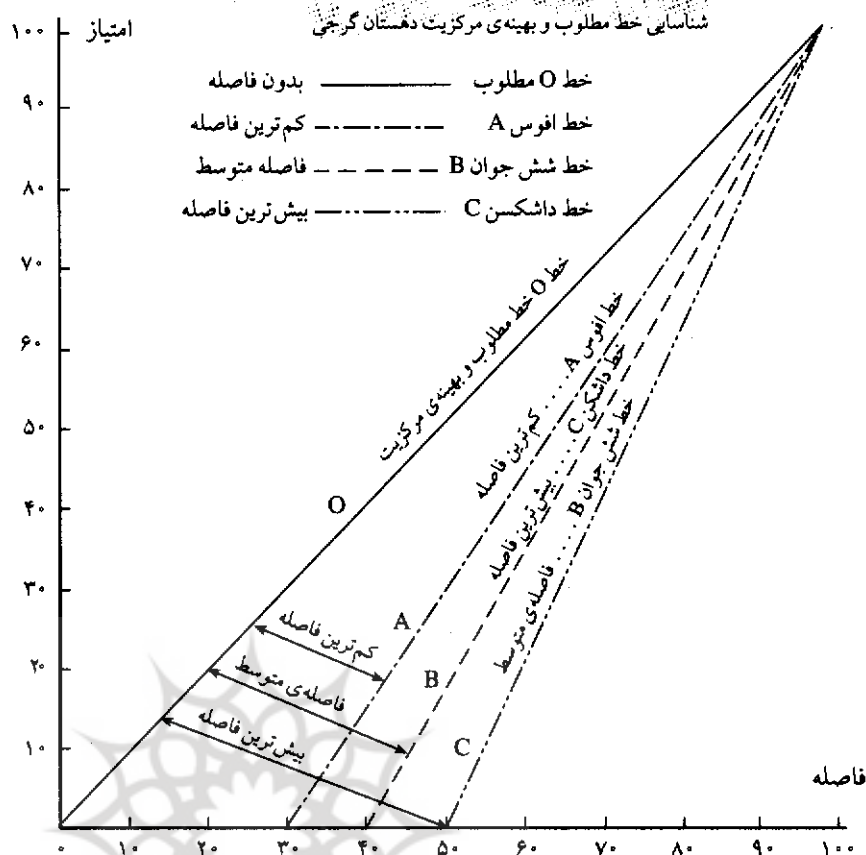

اساسی حال و آینده همه‌ی ساکنان باشد و ترکیب بهینه‌ی جمعیت، منابع و فعالیت‌ها را برای هدف‌های مشخص اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با لحاظ کردن سلامت و پایداری محیط، دنبال کند.

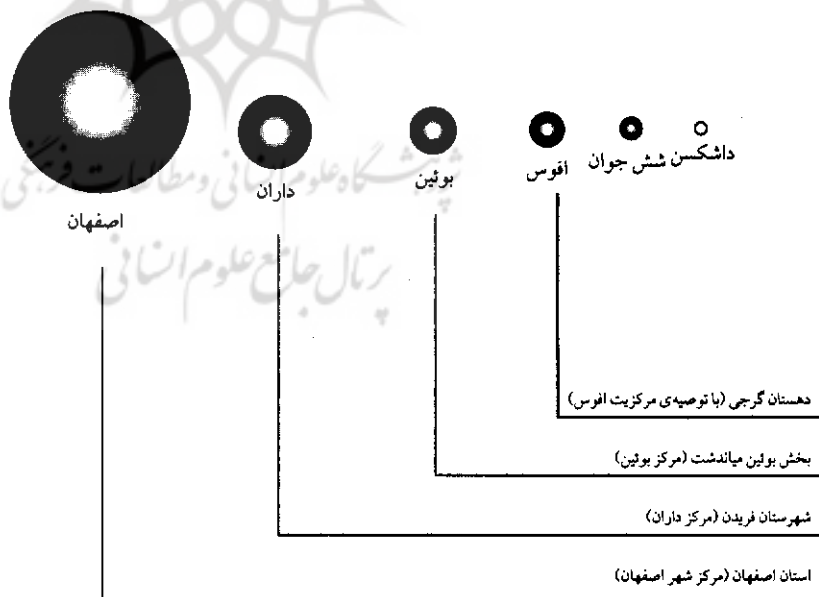
توان اکولوژیکی دهستان گرچی که زمینه‌ساز توانمندی‌های اقتصادی (کشاورزی، صنعت و خدمات) منطقه است، آمادگی تأمین خدمات و امکانات را برای جمعیت بیش‌تری (تا حدود پنج برابر فعلی) دارد. هر چند با محدودیت‌هایی مثل: شیب زیاد، کوهستانی بودن، کمی زمین‌های موجود، کم عمق بودن خاک، برودت شدید زمستانی، کمی جمعیت و محدودیت سرمایه و غیره روبه‌روست، ولی از قابلیت‌های مهم‌تری مثل: آب کافی (مشروط به ذخیره‌ی زمستانی و مدیریت آن) و وسعت منطقه، تنوع گیاهان جنگلی، مرتعی، دارویی... [حسینی و موسوی، ۱۳۷۹، ص ۱۲]، استعدادهای انسانی، تنوع امکانات شغلی، اشراف به جاده‌ی راهبردی اصفهان، لرستان، خوزستان، امنیت منطقه، زیبایی خیره‌کننده و چشم‌انداز عالی، سوابق تاریخی و قومی... نیز برخوردار است که کاملاً خلاصیت‌آور و تشویق‌کننده هستند.

بنابراین ضرورت دارد، در عین تمرکز مدیریت و نیز خدمات‌رسانی برتر و فراگیر در افس که بیش‌تر توجیه اقتصادی و جنبه‌های جغرافیایی دارد، هم پوشی‌ها میان همه‌ی حوزه‌های خدماتی (با توجه به شعاع نفوذ آن‌ها در سلسله مراتب سکونتگاهی)، براساس جمعیت، فاصله و نیازها مورد توجه قرار گیرند، عملکردها تقویت شوند و با مشارکت همگانی مردمی و حمایت دولتی، توان‌های فراوان محیطی، خاصه در ابعاد

مهیاتری مثل فعالیت‌های دامی، باغی، توریستی، صنایع دستی و ساختمانی (سنگ و چوب) و سپس کشاورزی، بازشناسی و با دقت به کار گرفته شوند.

مدل ۱. انحراف از معیار (فاصله از خط مطلوب)

مدل ۲. سلسله مراتب سکونت گاه‌های مورد مطالعه دهستان گرچی (زیر مجموعه‌ی شهرستان فریدن استان اصفهان از سطوح کوچک به بزرگ در ابعاد جمعیتی، کاربردی و فضای)

نتیجه‌گیری

بهترین برنامه‌ریزی و حرکت از وضعیت موجود در مطلوب و قابل قبول هنگامی میسر است که آن برنامه، تأمین‌کننده‌ی نیازهای

ردیف	مرکز	نوع	اندازه	کشاورزی	دام	صنعت	خدمات
۱	اصفهان	کلان شهر	خیلی بزرگ				
۲	داران	شهر میانی	متوسط				
۳	بوئین	مرکز بخش					
۴	افوس	شهر جدید	کوچک				
۵	شش جوان	روستا	کوچک				
۶	داشکسن	روستا	خیلی کوچک				

مدل ۲. سلسله مراتب سکونت گاه های مورد مطالعه دهستان گرچی

این مدل نوع، اندازه و نقش هر کدام از سکونت گاه های شهری و روستایی را می نمایاند و خط چین افقی بین ردیف های ۳ و ۴ تعمیم عادلانه ی خدمات و تنوع شغلی (کشاورزی، صنعت و ...) را پیشنهاد می کند.

فرهاد شهنا. رشد آموزش جغرافیا. شماره ۲۵ / ۱۳۷۸.

۴. پاپلی یزدی، محمد حسین و ابراهیمی، محمد امیر. نظریه های توسعه ی روستایی. سمت. تهران. ۱۳۸۱.

۵. پرسشنامه ی تکمیل شده توسط نگارنده با همکاری برادران جهادگر شهرستان فریدن و دانشجویان مرکز آموزش مدیریت دولتی استان اصفهان (۱۳۷۷) و تحقیق دانشجویان دانشگاه اصفهان، گروه جغرافیا، ساکن افوس فریدن، خاصه پژوهش میدانی خواهر کبری حسینی و برادر داوود موسوی (۱۳۷۸).

۶. جهاد کشاورزی، آمارنامه های مرکز جهاد سازندگی استان اصفهان، سال های ۱۳۴۵ و ۱۳۷۵.

۷. حسینی، کبری و موسوی، داوود. بررسی

جغرافیای افوس. تحقیق میدانی دوره ی کارشناسی رشته ی جغرافیا. دانشگاه اصفهان. ۱۳۷۹.

۸. رضوانی، علی اصغر. روابط متقابل شهر و روستا بر تکیه بر ایران. پیام نور. تهران. ۱۳۷۴.

۹. سپانی، محمد. «ایرانیان گرچی». انتشارات آرش. اصفهان. ۱۳۵۸.

۱۰. سرشماری عمومی نفوس و مسکن (۱۳۷۵). شهرستان فریدن. مرکز آمار ایران. سازمان برنامه و بودجه. ۱۳۷۶.

۱۱. صرافی، مظفر. «مبانی برنامه ریزی توسعه ی منطقه ای». مدیریت و برنامه ریزی. تهران. ۱۳۷۹.

۱۲. طلا مینائی، اصغر. «تحلیلی از ویژگی های منطقه ای در ایران». دانشگاه تهران. تهران. ۱۳۵۳.

۱۳. فرید، یداله. «محدوده ی فضای برای تحقیقات جغرافیایی». فصلنامه ی تحقیقات جغرافیایی. شماره ۲۸ / ۱۳۷۲.

۱۴. فرید، یداله. «جغرافیا و شهرشناسی». دانشگاه تبریز. تبریز. ۱۳۸۰.

۱۵. فشارکی، پریدخت. «جغرافیای روستایی». دانشگاه تبریز. تبریز. ۱۳۷۵.

۱۶. مرکز آمار ایران. سرشماری نفوس و مسکن شهرستان فریدن. سازمان برنامه و بودجه. سال های گوناگون.

۱۷. مرکز آمار ایران. فرهنگ آبادی های استان اصفهان. سال های ۱۳۳۵ تا ۱۳۷۵. سازمان برنامه و بودجه استان اصفهان. ۱۳۷۶.

۱۸. مطیعی لنگرودی، حسن. برنامه ریزی روستایی. جهاد دانشگاهی مشهد. مشهد. ۱۳۸۲.

۱۹. موسوی، داوود. «مشاغل شهر افوس». تحقیق میدانی دانشجویی دانشگاه اصفهان، گروه جغرافیا، زیر نظر حسین صرامی. ۱۳۷۹.

۲۰. میرمحمدی، حمیدرضا. «جغرافیای تاریخی فریدن». فرمانداری فریدن. داران. ۱۳۷۶.

۲۱. مؤمنی، مهدی. «درآمدی بر اصول و روش های برنامه ریزی ناحیه ای». گویا. بی جا. ۱۳۷۷.

۲۲. سیمای طبیعی و جغرافیای فریدن (دهستان گرچی). جهاد سازندگی اصفهان. ۱۳۶۹.

۲۳. یوسفی، محمدعلی. «مطالعه ای مابین عمومی تعدادی از روستاهای فریدن». مرکز مدیریت دولتی استان اصفهان. اصفهان. ۱۳۷۷.

زیر نویس

1. K. Briggs (1989)
2. W. Christaller (1938)
3. A. Losch (1943)
4. R. Misra
5. F. Perroux

۱. سلسله جبال زاگرس مرکزی، در منطقه ی مورد مطالعه دارای ارتباط متوسط ۲۴۰۰ متر است که طبیعتاً برنامه ریزی خاص فضایی اقتصادی می طلبد.
۲. در اصطلاح علمی به این مرحله Depopulation (کم جمعیت شدن)، در مقابل Repopulation (پر جمعیت شدن) گفته می شود. بسیاری از روستاها، پس از طی مرحله ی اول، به مرحله ی دوم (یا مرحله ی معکوس) خواهند رسید.
۳. مثلاً جمعیت افوس که در سال ۱۳۶۵ با رشد مثبت ۳/۷+ درصد به ۵۱۱۲ نفر رسیده بود و مطابق سرشماری سال ۱۳۷۵، با رشد منفی ۱- درصد به ۴۶۲۶ نفر تقلیل پیدا کرد، و ساکنان بیش تر به دلیل کمی فرصت های شغلی مهاجرت کردند (سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۷۵، صفحات ۲۸ و ۱۱۲).
۴. مانند ایجاد زمینه های بیش تر اشتغال (دامی، کشاورزی، کارگاهی، توریسم و...) تعاونی های چند منظوره، آموزشکده های حرفه ای، تعریض معابر و گسترش خدمات بهداشتی، رفاهی و تفریحی و غیره.
۵. چنان که روستای داژگان از سال ۱۳۷۰ کاملاً تخلیه شده است.
۶. امنیت، چشم انداز زیبای کوهستان، چشمه و سبزه زارها، قله های دائماً سفیدپوش از برف، وجود قومیت های گرچی، ترک و غیره و آداب و رسوم و سنت های آن ها، همه می توانند زمینه های گردشگری داخلی و حتی خارجی را نیز برای منطقه فراهم کند.

منابع

۱. آسایش، حسین. «اصول و روش های برنامه ریزی ناحیه ای». پیام نور. تهران. ۱۳۷۶.
۲. اسماعیلی، جمشید. بررسی مسائل روستایی بخش بوئین میاندشت. مرکز مدیریت دولتی استان اصفهان. اصفهان. ۱۳۷۷.
۳. بریگر، ک. «نگرشی بر تکنیک های تحلیل الگوهای فضایی نقطه ای». ترجمه ی

